

DİJİTAL YAŞAM VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK MESLEĞİ

GİRİŞ

Platformda vergi konusunda çok değerli sunumlar yapılmakta mevzuat tartışılmaktadır. Ancak günümüz bilişim çağında dijitalleşme yaygınlaşmış, yaşantımız neredeyse dijital ortamda geçmeye başlamıştır.

Bazı durumlarda dijitalleşmekten yararlanmak gerekir. İnternet teknolojisi iletişim ve bilişim temelli hızlı ve yaygınlaşan teknolojik gelişmeler, dijital uygulamaların ve blok zincir çözümlerinin hem ekonomik hem de sosyal yaşamdaki rolü hızla artmaktadır. Küreselleşme ve sınır tanımayan ekonomik faaliyetler icat, genleşme tüneli ile birlikte gelişmeler sağlanmaktadır.

Yapılan araştırmalar neticesinde bazı kuşaklar arasında bilgi çağı nasıl yakalandı, hangi yaşlar arasında hangi oluşumlar söz konusu olmaktadır, onun ortaya konulması gerekir.

Aynı yıllarda doğan, aynı toplumsal, teknolojik, kültürel gelişmelerle birlikte yaşayan ve ortak deneyimlere sahip kişiler farklı kuşaklar olarak kategori ediliyor. 1925-1945 yılları arasında doğanlar sessiz kuşak olarak ifade ediliyor, uyumlu, çalışkan kanaatkâr, otorite sahibi oluyorlar. 1946 ile 1964 yılı arasında doğanlar çalışkan, idealist, işkolik, başarı odaklı ve bencildirler. 1965- 1979 arası doğanlar X kuşağı olarak adlandırılır. Girişimci, bağımsız, rekabetçi, şüpheci olurlar. 1980-2000 arası doğanlar Y kuşağı, çoklu görev yapabilen, tatminsiz, özgür, otorite karşıtıdır. 2000 yılı ve sonrası doğanlar Z kuşağı, tatminsiz, doğrucu, şeffaf, otorite tanımaz ve tüketici sayılırlar.

Bunlar çağı yakalamış kuşaklardır. Ancak bunlardan Z kuşağı dijitalizmi yakalamış kuşaktır.

DİJİTALİZM VE KÜRESEL DÜŞÜNCELER KOMLO TEORİLERİ

Besin ve gıda krizi

Oligarşik yapı insanın yaşayışını kontrol altına almak için gıda krizi çıkması gerekir diye düşünür. Kissinger'ın dediği gibi petrolü kontrol ederseniz ülkeleri kontrol edersiniz. Besin ve gıdayı kontrol ederseniz, insanlığı kontrol edersiniz. Aynen insan sağlığını virüslerle yönlendirdiği gibi Bill Gates'in başını çektiği sentetik etler. Sadece sentetik etler değil, sentetik sebzeler de yapılıyor. Bill Gates ABD de ve dünyanın çeşitli bölgelerinde bakır toprakları satın almaya başladı. Amaç dünya besin ve gıda zincirini kontrol etmek. Önce yapay kriz yaratılacak, sonra çözüm önerilecek. Rockefeller marifetiyle önce 1918 de ABD de çıkan sonra İspanyol gribi gibi virüsler tanıtılıyor, sonra çözümler sunuluyor.

Elektrik kesintisi (BİG RESET)

Teknolojik gelişmelerin getirdiği imkânlar insanları teknolojiye ve digitale bağımlı duruma getirdi. Digital sistemler adeta hayatımızı kuşattı. Yeni digital insan tipleri yarattı. Geçtiğimiz 10 yılda insanların algılarına yerleşti. 1960 lı yıllarda kullanılan Messenger, 2000 yıllarında endüstri 4.0 insanlar kullanmaya başladı. ABD tarafından 1986 da Tarım Bakanlığında kullanılmak üzere hediye edilen bilgisayar sayesinde Kolombiya'nın bütün tarım bilgileri, verileri elde edildi. Daha önceki yıllarda ABD nin bazı ülke bakanlıklarında ajanları olduğu da bilinmektedir.

Elektrik kesintileri tabii afetler sonucu söz konusu olabileceği gibi, bu konuda yapay afetler de kurulabilir. Siber güvenlik alanında yapılan çalışmalarda elektrik gücün, enerji dağıtım ve üretim sistemlerinin son derece savunmasız olduğu görülmektedir. Bu arada Nicola Tesla'nın kablosuz enerji naklini bugün için Elon Musk kullanmaktadır. Yapılan test denemesinde hiçbir bağlantı olmadan 300 km ileriye enerji nakli yapılmıştır. Dolayısıyla insanların enerjiye bağımlılığı giderek artmıştır. Bir enerji kesintisi durumunda ülkelerde bankalar işlemez durumu gelir, haberleşme yapılamaz, devlet daireleri çalışamaz, sağlık sistemi çöker ve hayat durur.

İşte o zaman alternatif olarak petrole dayalı olmayan, karbon üretmeyen yeşil çevre dostu hidrojen enerjisi, güneş enerjisi gibi enerjiler üretilmeye başlandı. Elektrikle çalışan hibrit otomobiller, güneş enerjisinden yararlanan akıllı binalar inşa edilmeye başlandı.

Enerji kesintilerine karşı bütün devletler risk krizlerine, felaket senaryolarına karşı tedbirler almaya başladı. Türkiyede de AFAD bazı senaryolar üzerinde eğitimler yapmaktadır. Bu konuda en çok ABD'de çalışmalar yapılmakta bilim-kurgu filmleri ile konu üzerine gidilmektedir.

İNTERNETİN GELİŞİMİ

Eskiden bilindiği üzere Commodor 64 ve spectrum gibi basit fakat devasa aletler söz konusu idi. Zamanla giderek bilgisayarlar gelişti, küçüldü ve bugünkü bilinen duruma geldi...

Gelinen noktada PC lere statik web sayfeleri eklendi daha sonra sosyal web lerden yararlanılmaya başlandı. Şematik web sayfeleri, akıllı web sayfeleri gelişmeler sonucu bilgisayarlara eklenen teknolojik gelişmeleri ifade etmektedir.

Mesleğimizle ilgili olarak bilgisayarlarda yararlanan birçok muhasebe programları bulunmaktadır. Eskiden muhasebe programları zincir şeklinde birbirine bağlı idi. Fonksiyon tuşları ile bugün bunlar birbirine bağlanabilmektedir.

Şematik web –Birlikte işlenebilirlik

Şematik web, bir sistemin ya da sürecin ortak standartlar çerçevesinde bir diğer sistemin ya da sürecin bilgisini ve/veya işlevlerini kullanabilme yeteneğidir.

Bilgi alışverişinde bulunan iki veya daha fazla sistemden, bilgiyi alan sistemin herhangi başka müdahaleye gerek kalmaksızın veriyi işleyebilmesidir.

Birlikte işleyen sistemlerden alıcı sistemin, gönderici sistemden aldığı veri ya da servisi istediği herhangi bir kullanıcı olmaksızın alıp işleyebilmesi beklenir.

DİJİTAL EKONOMİ

Dijital ekonomi deyimini yerine uygulamada internet ekonomisi, yeni ekonomi, ağ ekonomisi veya bilgi ekonomisi gibi adlar da kullanılmaktadır.

Geleneksel ekonomide bilgi hareketi fiziksel bir şekilde gerçekleşir. Dijital ekonomide ise tamamen elektrondur. Dijital ekonomi bilgi ve iletişim teknolojilerinin dönüştürücü etkisinin sonucudur.

Ekonomik faaliyetlere ilişkin işlemlerin elektronik ortama taşınmasından daha geniş bir kapsamı ifade eder. Bürokratik hiyerarşiden uzak, yatay organizasyonlara uygundur. Ağ organizasyonu, sanal şirket, akıllı işletme... gibi.

İnsanların ve organizasyonların strateji geliştireceği iletişim ve işbirliği içerisinde olacağı dijital ağlar ve iletişim alt yapılarının oluşturduğu küresel bir platform görünümündedir.

Ulusal tabanlı ekonomilerden küresel ekonomiye dönüşümü iade eder. Yenilikçi iş modelleri, bilgi transferi ve uluslararası piyasalara erişim dijital ekonomiyi tanımlamaya yeterlidir.

Dijital ekonominin temel bileşenleri

Dijital ekonominin temel bileşenlerini alt yapı, e-iş süreçleri, e- ticaret olarak sıralamak mümkündür.

Alt yapı için donanım, yazılım, telekomünikasyon, destek servisleri, beşeri sermaye gereklidir.

e- iş süreçleri, bir organizasyonun bilgisayar ağları aracılığı ile yürüttüğü herhangi bir süreç olarak ifade edilir.

e- ticaret ise online olarak yapılan alış-veriş işlemleridir.

Bilgi iletişim teknolojileri ve sektörel gelişime etkileri

Bilgi teknolojilerinin ekonomide sektörel dönüşüm etkilerini aşağıda tablo şeklinde görmek mümkündür;

Sektörler	Dönüşüm Etkileri
Perakende	Online sipariş, kişiselleştirilmiş hizmet ve reklam lojistik ve tedarik yönetiminde etkinlik
Nakliye ve Lojistik	Kıtalararası araç ve nakliye takibi süreç hakkında etkin bilgi sunumu
Finansal Hizmetler	Online hizmet kanalları, kompleks veri analiz yöntemleri ve kişisel hizmet sunumu
İmalat ve Tarım	Ürün tasarım ve geliştirme süreçlerinde iyileşme, üretim süreçlerini izleme, bilgi yoğun üretim ve hizmet üretimi. Otomasyon sistemleri ile kontrol edilebilen tarımsal ekipmanlar
Eğitim	Uzaktan eğitim, video konferans. Online işbirliği uygulamaları
Sağlık	Uzaktan teşhis, elektronik sağlık kayıtları, 5G uzaktan ameliyat
Yayın ve Medya	İçerik sunumları için yeni ortamlar, kullanıcı tarafından oluşturulan içeriklerin artışı, sosyal ağlar, internet pazarlama

Dijital para

Son dönemlerde piyasaya dijital paralar, diğer söyleyişle kripto paralar çıkmıştır. Dijital para birimi yalnızca elektronik olarak kullanılabilen bir para türüdür. Banknotların ve madeni paraların aksine dijital para birimi fiziksel formda mevcut değildir. Akıllı telefonlar, tabletler, bilgisayarlar ve internet gibi teknolojileri kullanarak kullanıcılar veya varlıklar arasında dijital para birimleri aktarılabilir.

Dijital para birimleri geleneksel para da olduğu gibi mal veya hizmet alımında ya da yalnızca sosyal ağ veya çevrimiçi oyunlarda değerlendirmek gibi belirli amaçlar için kullanılabilir. Buna dijital para, sanal para, sanal para birimi veya Sibel para da denilir.

Bununla birlikte dijital paranın anlamı, kimin yazdığı veya konuştuğuna bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir.

Dijital para birimleri herhangi bir standart **Fiyat para** birimi gibi mal satın almak veya hizmet satın almak üzere ödeme yapmak için kullanılabilir gibi, kullanımı sadece bazı oyun siteleri veya sosyal ağlar gibi çevrimiçi topluluklar arasında sınırlı olanlar da vardır.

Dijital para birimleri, fiziksel para biriminin sahip olduğu tüm yapısal özelliklere sahiptir ve desteklenen cihazlara ve ağlara bağlandığında sınırlar ötesi ödeme yapmak için anlık işlemlere izin verir.

MUHASEBE VE DENETİMİNDE ÖNE ÇIKAN TRENDLER

Türk Vergi Sistemi bilindiği üzere vergilemede beyan usulünü benimsemiştir. Böylelikle mükelleflerin ödeyecekleri vergi yine kendilerinin beyanlarına göre belirlenmektedir. Vergi denetimi tam da burada devreye girerek mükelleflerin vergi kanunlarında yer alan yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini, vergilendirmeye esas teşkil eden mali olayların ve vergisel beyanların yerine getirip getirmediğini, vergilendirmeye esas teşkil eden mali olayların ve vergisel beyanların gerçeği yansıtıp yansıtmadığını kontrol etmektedir. Vergi denetimi bu görevi ifa ederken çeşitli teknikler kullanmaktadır. Demetime konu olacak şüphesiz verileri belirlemede etkili araç olan "Dijital analiz"in doğuşuna neden olan Benford Kanunu bunlardan biridir.

Burada dijital analizleri yapmak için algoritmalar yaparak yani bir nevi rasyolar yaparak uygulama programları ile reçeteler yaparak sonuçlar yorumlanabilir.

Muhasebe ve denetimde blok zinciri teknolojisi

Muhasebede uygulanan çift taraflı kayıt sistemi geçerliliğini korumaktadır. Ancak son zamanlarda yaşanan gelişmeler, yani Bitcoin başta olmak üzere dijital paraların ve blok zinciri teknolojisinin hayatımıza girmesi bu kadar eski bir tarihe sahip olan muhasebe sistemine önemli yenilikler getirmektedir. Çünkü blok zinciri teknolojisinin doğuşu muhasebe mesleği açısından ortaya çıkan endişenin aynı zamanda daha anlaşılır hale dönüşmesine ve üzerinde düşünülmesine neden olmaktadır.

Bu doğrultuda çalışmada özellikle blok zinciri teknolojisinin muhasebe ve denetim alanına getirdiği yeniliklere ardından da blok zinciri teknolojisi temelinde meslek mensuplarının geleceğin kayıt tutma sistemine hazırlanma gereklerine yer verilmektedir.

Böylelikle blok zinciri temelli muhasebe ve denetim uygulamalarına dikkat çekilmekte ve her meslek mensubunun bu yenilik karşısında şekillenen mesleki yeterliliği şekillenmesi hedeflenmektedir.

Dijital ikiz yöntemi

İkinci bir trend de dijital ikiz yöntemidir. Teknolojik buluşlar ile endüstride kullanılmaya başlanılan uygulamalardan biri de dijital ikiz yöntemidir. Dijital ikiz, fiziksel varlıkların bilgisayar yazılımları yardımıyla yansımalarının oluşturulması olarak tanımlanabilir. İşletme ile paydaşlarına ait finansal ve finansal olmayan verilerin dijital ortama eş zamanlı olarak yüklenmesiyle denetimin sağlayacağı fayda artacaktır. Dijitalleşen dünyaya uyum sağlamak için denetim de dijitalleşmelidir.

Bu çalışmada dijital kavramlar açıklanmakta ve geleneksel denetim süreci ile karşılaştırılarak dijitalleşen denetim süreci ve denetçi tanımları yeniden yapılmaktadır.

Elektronik belgenin geleceği ve bilgi çağında bilmeden kullanılan sahte fatura

Günümüzde hiç kuşkusuz hareket kabiliyeti yükselen en önemli şeylerden birisi de bilgi oldu. Bilgi çağında internetin de yardımıyla bilginin bir yerden başka bir yere çok çabuk ulaşabildiğine şahit olunmaktadır. Ufak bir söylem sosyal medyada binlerce insanın paylaştığı sloganlara dönüşebiliyor. Bir bilginin doğruluğunu araştırabilme konusunda arama motorlarından çevrimiçi sicillere tüketici yorumlarından web arşivlerine kadar elimizde artık çok araç var.

Mali idare de bu imkânlardan en iyi şekilde yararlananlar arasında yer almaktadır. Örneğin elektronik belge teknolojileri ile birlikte eskiden günler süren bir ekonomik işleme yönelik bilgiye ulaşma süresi giderek gerçekleşme anına yaklaştı. Buna rağmen teknolojinin gelişimini ve devinimini takip edemeyen ve devire meydan okuyan bir mali mevzuatımız ve sorunlu bir düşünce yapımız var.

e-faturanın gelişi ile birlikte sahte fatura düzenlenmesi de güçleştirilmiş olmaktadır. Merkezi bir sistemde kullanıcıların hali hazırda tanımlı olduğu ve e- imzanın kullanıldığı bir mimaride, özünde bir kimlik hırsızlığı olan bu yöntemi uygulamanın önüne doğal bariyerler kendiliğinden örüldü. Mali idare ayrıca, e- faturada faturanın düzenlenmesi, arşiv faturada arşiv fatura raporunun gönderilmesi gereken ekonomik işleme ilişkin bilgileri elde etme imkânı kazandı. Sonuçta sahteciler üzerinde mali gözetim de artmış oldu.

Geride bırakılan dönemde e- belge düzenleme sınırlarının oldukça aşağı çekilmesi ile birlikte kapsam yönünden sahtecilerin mali gözetimden kaçma olanağı azaltıldı. Gelir İdaresi Başkanlığı yapmış olduğu risk analizine bağlı olarak herhangi bir parasal sınıra takılmadan bazı mükellefleri e- belge mükellefi haline getirme gücü kazandı. Böylece e- belge yukarıda ifade edilen kimlik hırsızlığı dışında sahte belgeyi doğrudan bitirecek bir güce sahip olmasa da doğru kullanılması durumunda mali idaremiz çok güçlü bir silahı envanterine katmış oldu.

Mükellefler hakkında diğer tüm kaynaklardan elde edilen bilgiler analiz edilerek ilerleyen dönemlerde Gelir İdaresi Başkanlığının sahteci olduğuna yönelik makul şüphe bulunan mükellefler için faturanın düzenlenme anında taraflara bir sinyalizasyon yapabileceği veya faturanın gönderilme imkânının reddedilme olduğu bir teknik altyapının zeminlerinin atıldığını söylemek mümkündür. Tabii bu durum politikada bir değişiklik olmaması ve alt yapının gerekli mevzuat değişiklikleri ile desteklenmesine de bağlı bulunmaktadır.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

1) Teknolojik gelişmeler özelde yeminli mali müşavirler için büyük öneme sahip bulunmaktadır. Word, excel, dijital analitik elektronik denetimin temeli. O nedenle bir YMM için dijital gelişmelerin çok iyi takip edilmesi gerekir. e-defter e. faturanın uygulamasının gelişmesi o kadar hızlı oldu ki denetim buna ayak uyduramadığı görülmektedir.

e-defterin denetimi özel bir bilgi, özel bir programı gerektiriyor. Denetim ile ilgili sistem konusunda mutlaka eğitimlerin yapılması gerekir. Elektronik denetim konusunda Vergi Denetim Kurulunun daha ileride olduğunu da söylemekte yarar var. Bu nedenle meslek mensuplarının bu konuda daha istekli olması gerekmektedir. Dolayısıyla dijitalleşmede sorunların çözümü için YMM Odasının ön almasında yarar bulunmaktadır.

Bir diğer konu ise karşıt incelemelerin 30 yıldır aynı yöntemle gerçekleştirilmesidir. Bu kadar teknolojinin geliştii bir ortamda karşıt incelemelere YMM lerin sistem üzerinden erişemiyor olması acı bir durum. Gelir İdaresinin hala geleneksel karşıt incelemesinde diretmesi anlaşılabilir bir durum değildir. Karşıt incelemelerin de elektronik ortamda yapılması gerekir. Gelir İdaresinin bu konuda dijitalleşmeyi dikkate alarak kararlar alması ve yönlendirmesi gerekir.

Diğer taraftan elektronik rapora geçilmesi olumlu bir durum yaratmış, kolaylık sağlamıştır.

2) Dijital gelişim ilerledikçe YMM lerin denetimdeki fonksiyonlarının azalacağından duyulan endişe yersizdir. Eğer dijital gelişmeye ayak uydurulduğu takdirde bu endişenin ortadan kalkacağı kuşkusuzdur. Bununla birlikte eskiden YMM lerin karşısına mevzuat çıkarken şimdi sistem çıkmaktadır. e-defter ve e fatura uygulamalarına geçtikçe bu durum daha da yaygınlaşmaktadır. Bir hatanın düzeltilmesi istendiğinde sistemin izin vermediği vergi idaresince sıkça söylenmeye başlanmıştır. Bu hususun çözümlenmesi gerekmektedir.